

Michał Muraszko

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wydział Historyczny

e-mail: muraszkomichal@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-3816-576X

N

nieznane monumentum z biblioteki

Zygmunta II Augusta w zbiorach Archiwum

Archidiecezjalnego w Gnieźnie*

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/FT.2018.010>

Tekst jest opublikowany na zasadach niewyłącznej licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Bez utworów zależnych 3.0 Polska (CC BY-ND 3.0 PL).

Mgr Michał Muraszko jest doktorantem w Instytucie Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (dalej: UAM). W 2012 r. uzyskał magisterium z historii na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Od 2013 r. pracuje w ramach projektu grantowego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego: „Inwentaryzacja zasobu biblioteki katedralnej w Gnieźnie”, którym kieruje dr Piotr Pokora. Autor m.in. następujących artykułów: *Oprawy ksiąg kanonika gnieźnieńskiego Tomasza Josickiego*, [w:] *Tegumentologia polska dzisiaj*, red. A. Wagner, Toruń 2015, s. 191–207; *Wybrane oprawy ksiąg z prywatnych bibliotek polskich w zbiorach kanonika gnieźnieńskiego Tomasza Josickiego*, *Studia Europaea Gnesnensia*, t. 12: 2015, s. 261–274; *Wycisk plakiety z popiersiem ostatniego Jagiellona na oprawie „Commentarius brevis rerum in orbe gestarum” ze zbiorów dawnej Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie*, *Biblioteka*, t. 19: 2015, s. 195–202.

S

Słowa kluczowe: Zygmunt II August; biblioteka królewska; tegumentologia; Wilno; Gniezno

S

Streszczenie. Cel: Celem komunikatu jest zaprezentowanie nieznanego dotąd w literaturze przedmiotu monumentum króla Zygmunta II Augusta. Natrafiono na nie w trakcie prac prowadzonych w ramach projektu grantowego: „Inwentaryzacja zasobu biblioteki katedralnej w Gnieźnie”. **Metoda badawcza:** Analiza formalna woluminu uzupełniona przez przegląd literatury. **Wyniki/Wnioski:** Księga skrywa dzieło *Germaniae exegeseos*, autorstwa Franciszka Irenicusa, które ukazało się w 1518 r. w Hagenau w oficynie Thomasa Anshelma, nakładem Johanna Kobergera. Oprawa druku, opatrzona księgoznakami monarchy, powstała w 1560 r. w drugiej introligatorni wileńskiej. Wolumin jest wyzbyty dawnych sygnatur, not i znaków własnościowych, które mogłyby wskazać, w jaki sposób trafił on do zbiorów Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie.

* Tekst powstał w ramach projektu grantowego: „Inwentaryzacja zasobu Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie: starodruki z Kolekcji Seminaryjnej Biblioteki Katedralnej i nowo odnalezione dokumenty papierowe konsystorza gnieźnieńskiego z XV i pocz. XVI w.” finansowanego z Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki MNiSW (11H 16 0124 84), kierownik: dr Piotr Pokora (Instytut Historii UAM w Poznaniu).

Dawny księgozbiór Zygmunta II Augusta (zm. 1572 r.), polskiego króla i wielkiego księcia litewskiego, ostatniego z rodu Jagiellonów, należy do jednej z najobszerniej w literaturze przedmiotu omówionych bibliotek staropolskich. Z podstawowych opracowań mu poświęconych wymienić wypada kanoniczne już dzieła pióra Kazimierza Hartleba¹, ks. Edmunda Majkowskiego², Marii Krynickiej³ oraz Alodii Kaweckiej-Gryczowej⁴. W tym miejscu wspomnieć należy również o wydany ostatnio *Katalogu książek z biblioteki króla Zygmunta II Augusta w zbiorach Rosyjskiej Biblioteki Narodowej w Sankt Petersburgu*⁵. Wskazane opracowania wzbogaca nieustannie rejestracja nieznanych dotąd egzemplarzy, które wchodziły dawniej w skład monarszego księgozbioru⁶. Prezentacja nowo odkrytych cymeliów z niezmiernie obecnie rozproszonej królewskiej librarii przyczynia się niewątpliwie do coraz pełniejszego jej poznania.

Szczególnie wiele tajemnic dla badaczy dawnej książki skrywają wciąż zbiory należące do instytucji kościelnych. Na wolumin będący przedmiotem niniejszych rozważań natrafiono w trakcie prac inwentaryzacyjnych prowadzonych w Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie. Przechowywany jest on obecnie pod sygnaturą: BK 3861. Egzemplarz ten prezentowany był na wystawie: *Skarby drukarstwa i intro-ligatorstwa ze zbiorów dawnej Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie*, która odbyła się w maju 2015 r. w Bibliotece Raczyńskich w Poznaniu. Reprodukacja superekslibrisu, umieszczonego na górnej okładzinie oprawy przedstawianej książki, znalazła się w powystawowym katalogu⁷.

Omawiany wolumin skrywa dzieło *Germaniae exegeseos*, pióra Franciszka Irenicusa (zm. 1553), które ukazało się w 1518 r. w Hagenau w oficynie Thomasa Anshelma, nakładem Johanna Kobergera. Opracowanie to było w omawianym okresie mało w Polsce znane⁸. Jego autor, uczeń Filipa Melanchtona, pragnął wykazać, że starożytnych Germanów oraz współczesnych mu Niemców, wbrew opiniom humanistów włoskich, nie powinno się klasyfikować jako barbarzyńców. Irenicus wyeksponował przy tym wykształconych rodaków, w tym wysoko cenionych przez siebie niemieckich grezystów⁹. Omawiany druk jest, niestety, znacząco zdefektowany. Liczne składki noszą ślady żerowania owadów. Nie zachowała się

¹ K. Hartleb, *Biblioteka Zygmunta Augusta. Studium z dziejów kultury królewskiego dworu*, Lwów 1928.

² E. Majkowski, *Materiały do dziejów biblioteki Zygmunta Augusta. Książki Zygmunta Augusta przechowywane w Bibliotece Archidiecezjalnej w Poznaniu*, Poznań 1928.

³ M. Krynicka, *Oprawy książkowe z herbami ostatnich Jagiellonów w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie*, *Rozprawy i Sprawozdania Muzeum Narodowego w Krakowie*, t. 12: 1980, s. 23–59.

⁴ A. Kawecka-Gryczowa, *Biblioteka ostatniego Jagiellona. Pomnik kultury renesansowej*, Wrocław 1988.

⁵ *Katalog książek z biblioteki króla Zygmunta II Augusta w zbiorach Rosyjskiej Biblioteki Narodowej w Sankt Petersburgu*, oprac. M. I. Tkaczenko, M. Brynda, Warszawa 2015.

⁶ Zob. np. K. Płaszczyńska-Herman, *Nieznane książki króla Zygmunta Augusta w Bibliotece Zgromadzenia Księży Misjonarzy na Stradomiu w Krakowie*, *Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej*, t. 63: 2013, s. 71–81; K. Wyszomirska, *Nieznana księga z biblioteki króla Zygmunta Augusta w Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu*, *Folia Toruniensia*, t. 13: 2013, s. 125–130; T. Ososiński, *Biblioteka Zygmunta Augusta i jej monumenta w berlińskiej Staatsbibliothek*, *Rocznik Biblioteki Narodowej*, t. 46: 2015, s. 11–44 (w publikacjach zebrana starsza literatura).

⁷ P. Pokora, M. Muraszko, *Skarby drukarstwa i intro-ligatorstwa ze zbiorów dawnej Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie. Katalog wystawy w Bibliotece Raczyńskich, Poznań 5–30 maja 2015*, Poznań–Gniezno 2015, s. 8.

⁸ Zob. J. Radziszewska, *Warsztat naukowy Marcina Kromera w jego dziele „De origine et rebus gestis Polonorum”*, [w:] *Historia i współczesność. Z zagadnień historiografii od czasów antyku do XVI wieku*, red. A. Kunisz, Katowice 1982, s. 150.

⁹ M. Winiarczyk [rec.], Walther Ludwig, *Hellas in Deutschland. Darstellungen der Gräzistik im deutschsprachigen Raum aus dem 16. und 17. Jahrhundert*, *Eos*, t. 87: 2000, z. 1, s. 174–175.

karta tytułowa, a także ostatnia karta z kolofonem oraz sygnetem drukarskim. Książka nosi ponadto ślady zalania.

Omawiany druk nie został opatrzony rękopiśmiennymi marginaliami. Notatek wyzbyte są również zachowane pozostałości kart wyklejek. Nadmienić należy, że w początkowym fragmencie dzieła (do k. c₆ włącznie) drukarz pozostawił puste miejsca na inicjały, które miały następnie zostać sporządzone odręcznie. Przedstawianego egzemplarza nigdy jednak nie uzupełniono, a akapity w wyszczególnionej części rozpoczyna każdorazowo jedynie reprezentant¹⁰.

Oprawę woluminu wykonano z fazowanych desek dębowych, na które naciągnięto brązową skórę. Została ona wyposażona w dwa zapięcia mosiężno-skórzane, które umieszczono przy dłuższych krawędziach okładek. Całość scalają cztery podwójne zwięzy sznurowe. Stan zachowania oprawy nie jest zadowalający. Posiada ona liczne otwory po owadach. Nie zachowało się niemal całe powleczenie grzbietu oraz znacznej części dolnej okładziny¹¹. Wolumin utracił ponadto górną kapitałkę. Niewielki fragment skóry, która pokrywała pierwotnie grzbiet, wskazuje, że kompartymenty udekorowane były wzorem rombowym z rozetkami. Zdobienia okładek opracowano, w technice ślepego i złożonego wycisku (tłoczenia), przy wykorzystaniu: strychulca, dwóch radełek, tłoków floralnych i litericznych oraz superekslibrisowej plakiety. Kompozycja górnej okładziny (il. 1) opiera się na ramie, w którą wkomponowano ślepe wyciski radełka z wyobrażeniem Chrystusa i czterech ewangelistów oraz datą: „1545”¹². Każdą z półpostaci ukazano pod łukiem renesansowej arkady lub okna z parapetem, na którym znajduje się napis identyfikacyjny („SALVATOR”, „MARCVS”, „MATHEVS”, „LVCAS”, „IOHANNES”). Powierzchnię pomiędzy poszczególnymi przedstawieniami wypełniają zdobienia roślinne. W górnej strefie okładziny umieszczono dwie poziome listwy, w których wyciśnięto złożony napis odnoszący się do tytułu oprawionego dzieła: „GE[r]MANIAE: EXEGESE: ILOS: VOLVMINA:”. Poniżej wkomponowano natomiast poziomy pas dekoracji, który sporządzono wspomnianym wyżej radełkiem z podobiznami Chrystusa i ewangelistów. Analogiczny wycisk znajduje się również bezpośrednio powyżej dolnej listwy zewnętrznej ramy. Prostokątne zwierciadło zostało ujęte w cztery, wyzbyte dekoracji listwy. Jego centrum zajmuje złożony superekslibris Zygmunta Augusta. Przedstawia on dwie tarcze herbowe z Orłem Białym i cyfrą S oraz Pogonią, ponad którymi widnieje zamknięta korona. Całość otacza pierścień z napisem wskazującym na właściciela księgoznanu: „SIGISMVNDVS + AVGVSTVS + REX + POLONIE + MAG[nus] + DVX + LITVANI[ae]”¹³. Zdobień dopełniają złożone wyciski pochodzące z dwóch tłoków o motywach floralnych. Na dekorację dolnej okładziny oprawy (il. 2) składa się zewnętrzna rama, w której umieszczono ślepe wyciski wspomnianego wyżej radełka z Chrystusem oraz ewangelistami. Za pomocą tego narzędzia utworzono również poziomy pas w dolnej oraz najprawdo-

¹⁰ Por. K. Wyszomirska, op. cit., s. 128.

¹¹ Nie zachował się ponadto niewielki fragment powleczenia górnej okładziny.

¹² Cyfra 4 została wryta na radełku odwrotnie, w wyniku czego wycisk narzędzia daje jej lustrzane odbicie.

¹³ Zob. A. Wagner, *Superekslibris polski. Studium o kulturze bibliofilskiej i sztuce od średniowiecza do połowy XVII wieku*, Toruń 2016, s. 238–239.

podobniej górnej strefie okładziny¹⁴. Wewnętrzną ramę, którą ozdobiono radełkiem z wyobrażeniem Apollona oraz czterech muz, otaczają puste listwy. Wszystkie półpostaci znalazły się pod łukiem renesansowej arkady lub okna z parapetem. Na tym ostatnim umieszczono każdorazowo napis identyfikacyjny: „CALIOPE”, „TALIA”, „EVTERPE”, „TERSPICH”[!], „APOLLO”. Przedstawienia oddziela od siebie roślinna dekoracja. Centrum prostokątnego zwierciadła dolnej okładziny zdobi złożony superekslibris napisowy: „SIGISMVNDI II AVGVSTI RE=IGIS POLONIAE II MONVMEN=ITVM. II ANNO DO: II 1560.”¹⁵. W narożnikach oraz na jego dłuższej osi umieszczono natomiast złożone wyciski tłoka z motywem rozetki.

Zaprezentowaną oprawę sporządzono w stolicy Wielkiego Księstwa Litewskiego – miejscu, w którym funkcjonowały, podobnie jak nieco wcześniej w Krakowie, dwa warsztaty pracujące dla królewskiej biblioteki¹⁶. Jak wyżej przytoczono, odbyło się to w 1560 r. Egzemplarz wpasowuje się zatem doskonale w okres od 1557 do 1563 r., w którym to zdecydowana większość ksiąg z monarszej kolekcji opuściła intrologatornie wileńskie¹⁷. Wyciski radełek użytych do udekorowania okładek oprawy wskazują, że należy łączyć ją z drugą, anonimową intrologatornią ulokowaną w tym mieście. Dzieła tej pracowni mają charakteryzować się mniejszą starannością wykonania¹⁸. Radełko z Chrystusem i ewangelistami oraz datą 1545 oznaczono w literaturze przedmiotu nr 10¹⁹, natomiast to ukazujące Apollona z muzami nr 8²⁰. Z kolei superekslibrisowa plakietka, którą ozdobiono górną okładziną woluminu, została opatrzona nr VI²¹. Warto dodać, że w wyszczególnionym okresie była ona najczęściej wykorzystywanym tego typu narzędziem dla oznaczania własności królewskich monumentów²².

Trudno na ten moment określić, w jaki sposób omawiany wolumin znalazł się w zbiorach Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie. Jest on bowiem wyzbyty not własnościowych oraz dawnych sygnatur. Niewykluczone, że do utraty tych ostatnich (o ile występowały) przyczyniło się trwałe uszkodzenie grzbietu książki – miejsca, w którym zwyczajowo je umieszczano. Ewentualne wpisy proweniencyjne mogły z kolei znajdować się na niezachowanej obecnie karcie tytułowej. Wspomnieć należy, że przedstawiany egzemplarz nie został odnotowany w inwentarzu gnieźnieńskiej Biblioteki Katedralnej ks. Jana Korytkowskiego z 1877 r.²³ Nie wymienia go również, opracowany przez Alodię Kawecką-Gryczową, katalog zachowanych oraz niezachowanych monumentów z kolekcji ostatniego Jagiellona²⁴.

¹⁴ Dolna okładzina została w górnej strefie wyzbyta znacznego fragmentu powleczenia.

¹⁵ Nt. superekslibrisów napisowych tego króla zob. A. Wagner, op. cit., s. 51, 295–297.

¹⁶ M. Krynicka, op. cit., s. 38.

¹⁷ A. Kawecką-Gryczową, op. cit., s. 92.

¹⁸ Ibidem, s. 93.

¹⁹ A. Kawecką-Gryczową, op. cit., il. 42; zob. także E. Majkowski, op. cit., tabl. VII, nr 10; E. Laucevičius, *XV–XVIII a. knygu įrašimai Lietuvos bibliotekose*, Vilnius 1976, nr 577, 578; M. Krynicka, op. cit., il. 28a.

²⁰ A. Kawecką-Gryczową, op. cit., il. 39; zob. także E. Majkowski, op. cit., tabl. VII, nr 8; E. Laucevičius, op. cit., nr 577, 579; M. Krynicka, op. cit., il. 28c.

²¹ A. Kawecką-Gryczową, op. cit., il. 31; zob. także np. E. Majkowski, op. cit., tabl. III, nr III (powinien być nr VI); M. Krynicka, op. cit., il. 10c (superekslibris błędnie oznaczony jako nr IV, zamiast nr VI); M. Sipayło, *Polskie superexlibrisy XVI–XVIII wieku w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie*, Warszawa 1988, s. 244–245.

²² A. Kawecką-Gryczową, op. cit., s. 92.

²³ Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie, *Katalog Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie z 1877 r.* [bez sygnatury].

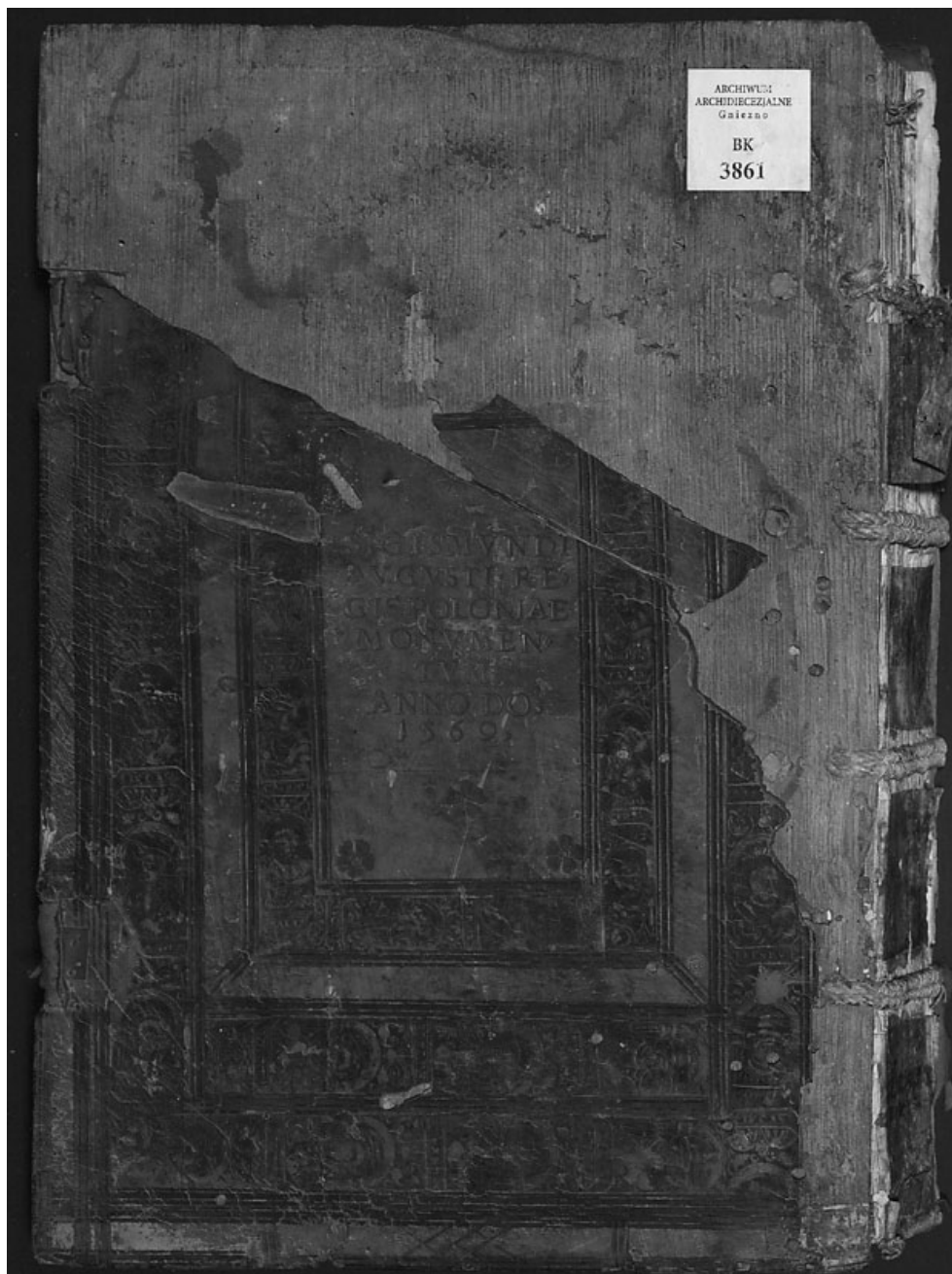
²⁴ A. Kawecką-Gryczową, op. cit., s. 115–330.

Przedstawiona księga stanowi nieznany dotąd historiografii wolumin, który należał pierwotnie do biblioteki Zygmunta II Augusta. Pod względem treściowym wpisuje się ona w dział historyczno-geograficzny, który w katalogu Kaweckiej-Gryczowej jest reprezentowany przez przeszło 90 pozycji²⁵. Oprawa druku powstała w 1560 r. w drugiej introligatorni wileńskiej. Księga jest wyzbyta wszelkich cech (noty i znaki własnościowe, dawne sygnatury) mogących wskazać, w jaki sposób znalazła się ona ostatecznie w zbiorach Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie.

Il. 1. Oprawa starodruku z 1518 r. (górna okładzina), tzw. drugi introligator wileński, Wilno, 1560 r.; Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie; fot. Mikołaj Macioszek

²⁵ Ibidem, s. 251–270.

Il. 2. Oprawa starodruku z 1518 r. (dolna okładzina), tzw. drugi introligator wileński, Wilno, 1560 r.; Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie; fot. Mikołaj Macioszek

Bibliografia

Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie, sygn. BK 3861.

Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie, *Katalog Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie z 1877 r.* [bez sygnatury].

Hartleb, Kazimierz. 1928. *Biblioteka Zygmunta Augusta. Studium z dziejów kultury królewskiego dworu*, Lwów: Towarzystwo Miłośników Książki we Lwowie.

Katalog książek z biblioteki króla Zygmunta II Augusta w zbiorach Rosyjskiej Biblioteki Narodowej w Sankt Petersburgu, oprac. M.I. Tkaczenko, M. Brynda. 2015. Warszawa: Biblioteka Narodowa.

Kawecka-Gryczowa, Alodia. 1988. *Biblioteka ostatniego Jagiellona. Pomnik kultury renesansowej*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

Krynicka, Maria. 1980. „Oprawy książkowe z herbami ostatnich Jagiellonów w zbiorach Muzeum Narodowego w Krakowie”. *Rozprawy i Sprawozdania Muzeum Narodowego w Krakowie* 12: 23–59.

Laucevičius, Edmundas. 1976. *XV–XVIII a. knygy jrišimai Lietuvos bibliotekose*. Vilnius: Mokslas.

Majkowski, Edmund. 1928. *Materiały do dziejów biblioteki Zygmunta Augusta. Książki Zygmunta Augusta przechowywane w Bibliotece Archidiecezjalnej w Poznaniu*. Poznań: Towarzystwo Bibliofilów.

Ososiński, Tomasz. 2015. „Biblioteka Zygmunta Augusta i jej monumenta w berlińskiej Staatsbibliothek”. *Rocznik Biblioteki Narodowej* 46: 11–44.

Płaszczyńska-Herman, Katarzyna. 2013. „Nieznane książki króla Zygmunta Augusta w Bibliotece Zgromadzenia Księży Misjonarzy na Stradomiu w Krakowie”. *Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej* 63: 71–81.

Pokora, Piotr. Muraszko, Michał. 2015. *Skarby drukarstwa i introligatorstwa ze zbiorów dawnej Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie. Katalog wystawy w Bibliotece Raczyńskich, Poznań 5–30 maja 2015*, Poznań–Gniezno: Instytut Historii UAM.

Radziszewska, Julia. 1982. „Warsztat naukowy Marcina Kromera w jego dziele *De origine et rebus gestis Polonorum*”, W *Historia i współczesność. Z zagadnień historiografii od czasów antyku do XVI wieku*, red. A. Kunisz, 131–162. Katowice: Uniwersytet Śląski.

Sipayłło, Maria. 1988. *Polskie superexlibrisy XVI–XVIII wieku w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie*. Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX.

Wagner, Arkadiusz. 2016. *Supereklibris polski. Studium o kulturze bibliofilskiej i sztuce od średniowiecza do połowy XVII wieku*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.

Winiarczyk, Marek [rec.]. 2000. Walther Ludwig, „Hellas in Deutschland. Darstellungen der Gräzistik im deutschsprachigen Raum aus dem 16. und 17. Jahrhundert”. *Eos* 87, z. 1: 173–177.

Wyszomirska, Krystyna. 2013. „Nieznana księga z biblioteki króla Zygmunta Augusta w Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu”. *Folia Toruniensia* 13: 125–130.

Przysłany: 5 V 2018

Zaakceptowany: 6 VII 2018

Michał Muraszko

Adam Mickiewicz University in Poznań. Faculty of Historical Studies

e-mail: muraszkomichal@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-3816-576X

Michał Muraszko, MA, is a PhD student at the Institute of History of the University of Adam Mickiewicz in Poznań (hereinafter: UAM). In 2012, he obtained a master's degree in history at Nicolaus Copernicus University in Toruń. Since 2013 he has been working for a grant project of the Ministry of Science and Higher Education: „Inventory of the library of the cathedral library in Gniezno“, headed by Piotr Pokora, PhD. He is the author of the following articles: *Oprawy ksiąg kanonika gnieźnieńskiego Tomasza Josickiego*, [w:] *Tegumentologia polska dzisiaj*, red. A. Wagner, Toruń 2015, pp. 191–207; *Wybrane oprawy ksiąg z prywatnych bibliotek polskich w zbiorach kanonika gnieźnieńskiego Tomasza Josickiego*, *Studia Europaea Gnesnensia*, vol. 12: 2015, pp. 261–274; *Wycisk plakiety z popiersiem ostatniego Jagiellona na oprawie „Commentarius brevis rerum in orbe gestarum” ze zbiorów dawnej Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie*, *Biblioteka*, vol. 19: 2015, pp. 195–202.

Unknown monumentum from the library of Sigismund II August in the collection of the Archdiocesan Archives in Gniezno

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/FT.2018.010>

The text is available under a Creative Commons Attribution-NoDerivatives 3.0 Poland (CC BY-ND 3.0 PL).

Keywords: Sigismund II August; royal library; tegumentology; Vilnius; Gniezno

Abstract. **Aim:** The presented volume constitutes the monumentum of King Sigismund II August, hitherto unknown to the literature on the subject. It was discovered during works carried out under the grant project: “Inventory of the library of the cathedral library in Gniezno”. **Research method:** A formal analysis of the volume supplemented by a review of the literature of the subject matter. **Conclusions:** The book contains the work *Germaniae exegeseos* written by Franciszek Irenicus, which appeared in 1518 in Hagenau in the publishing house of Thomas Anshel, being issued by Johann Koberger. The book binding, bearing the monarch's book-marks, was created in 1560 in the second bookbindery in Vilnius. The volume is deprived of old signatures, notes and property marks that could indicate how it had become part of the collection of the Archdiocesan Archives in Gniezno.

Michał Muraszko

Adam-Mickiewicz-Universität Posen. Fakultät für Historische Wissenschaften

e-mail: muraszkomichal@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-3816-576X

Mag. Michał Muraszko ist Doktorand im Institut für Geschichte der Adam-Mickiewicz-Universität in Posen. 2012 erhielt er seinen Magistergrad in der Geschichte an der Nikolaus-Kopernikus-Universität in Thorn. Seit 2013 arbeitet er im Projekt des polnischen Bildungsministeriums: „Inwentaryzacja zasobu biblioteki katedralnej w Gnieźnie“ [Die Inventarisierung des Bestands der Dombibliothek in Gnesen], das von Dr. Piotr Pokora geleitet wird. Publikationen: *Oprawy ksiąg kanonika gnieźnieńskiego Tomasza Josickiego* [Die Bucheinbände des Gnesener Domherrn Tomasz Josicki], [in:] *Tegumentologia polska dzisiaj* [Polnische Einbandforschung heute], hrsg. A. Wagner, Toruń 2015, S. 191–207; *Wybrane oprawy ksiąg z prywatnych bibliotek polskich w zbiorach kanonika gnieźnieńskiego Tomasza Josickiego* [Ausgewählte Bucheinbände aus den polnischen Privatbibliotheken in den Beständen des Gnesener Domherrn Tomasz Josicki], *Studia Europaea Gnesnensia*, Bd. 12: 2015, S. 261–274; *Wycisk plakiety z popiersiem ostatniego Jagiellona na oprawie „Commentarius brevis rerum in orbe gestarum“ ze zbiorów dawnej Biblioteki Katedralnej w Gnieźnie* [Der Abdruck einer Plakette mit der Büste des letzten Jagiellonen-Königs auf dem Einband „Commentarius brevis rerum in orbe gestarum“ aus den Beständen der alten Dombibliothek in Gnesen], *Biblioteka*, Bd. 19: 2015, S. 195–202.

Das unbekanntes Monumentum aus der Bibliothek von Sigismund II. August in den Beständen des Erzdözesanen Archivs in Gnesen

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/FT.2018.010>

Dieser Text wird unter der Creative Commons-Lizenz Namensnennung-Keine Bearbeitung Polen (CC BY-ND 3.0 PL) veröffentlicht.

S **tichworte:** Sigismund II. August; Königsbibliothek; Einbandforschung; Vilnius; Gnesen

Z **usammenfassung. Ziel:** Der vorgestellte Band ist eines der in der Fachliteratur bisher unbekanntes Monumenta des Königs Sigismund II. August. Er wurde während der Inventarisierungsarbeiten im Rahmen des Projektes „Inwentaryzacja zasobu biblioteki katedralnej w Gnieźnie“ [Die Inventarisierung des Bestands der Dombibliothek in Gnesen] entdeckt. **Forschungsmethode:** Formalanalyse der Handschrift und Literaturübersicht. **Ergebnisse/Schlussfolgerungen:** Das Buch enthält das Werk *Germaniae exegeseos* von Franz Irenicus, das 1518 in Hagenau im Verlagshaus Thomas Anshelms von Johann Koberger

veröffentlicht wurde. Der Druckeinband, mit Buchzeichen des Königs versehen, entstand 1560 in der zweiten Buchbindewerkstatt in Vilnius. Der Band besitzt weder alte Signaturen, Noten noch Eigentumszeichen, die es bestätigen könnten, wie er sich in den Beständen des Erzdiözesanen Archivs in Gnesen fand.